

Zápis ze 7. jednání

Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

22. září 2016, Úřad vlády, Strakova akademie, č. m. 140

Přítomni: Ondřej Andrys (ČŠI), Michal Broža (Informační centrum OSN), Petr Daniš (Sdružení Tereza), Jana Harmanová (Krajský úřad Moravskoslezského kraje), Dana Kapitulčinová (COŽP UK), Tomáš Kažmierski (MŽP), Dita Kubíková (MZV), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Karla Mališová (MŠMT), Jan Mareš (OUR), Josef Morkus (MMR), Václav Pícl (MŠMT), Petra Skalická (Člověk v tísni, Glopolis), Kateřina Stonawská (Ministerstvo zemědělství), Ondřej Šejtka (Česká rada dětí a mládeže), Milada Švecová (Klub ekologické výchovy)

Nepřítomni: Hana Korvasová (Zelený kruh / Ekologické centrum Lipka) Dana Moravcová (OMEP), Luděk Tesarčík (Asociace krajů), Melanie Zajacová (MPSV)

Hosté: Václav Klusák (OUR ÚV ČR), Milan Maděra (OUR ÚV ČR)

Program jednání:

- 1) Úvod a přivítání
- 2) Informace o strategickém rámci *Česká republika 2030*:
 - a. návrh klíčových oblastí Lidé a společnost strategického dokumentu *Česká republika 2030*;
 - b. informace o dalším postupu
- 3) Výsledky šetření ČŠI o GRV, EVVO a VUR ve školách
- 4) Plán činnosti Výboru
- 5) Různé
 - a. aktuality, harmonogram akcí.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Prezentace O. Andryse o vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v ZŠ a SŠ
Příloha č. 2: Průběžné hodnocení implementace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 za roky 2014-2016

K bodu programu č. 1: Úvod a přivítání

T. Kažmierski zahájil jednání a představil program, který byl následně schválen.

K bodu programu č. 2: Informace o strategickém rámci *Česká republika 2030*

M. Maděra představil klíčovou oblast Lidé a společnost strategického rámce *Česká republika 2030* (dále jen ČR 2030). Mezi hlavní dlouhodobé problémy ve vzdělávání patří zejména vysoký vliv socio-ekonomického zázemí na výsledky vzdělávacího procesu a nízká prestiž učitelské profese. Dochází rovněž k posunu životních fází a prodlužování délky studia, na což je třeba připravit jak vzdělávací soustavu, tak trh práce. To má za následek i kompresi životních fází: pozdější vstup na trh práce je spojen se zakládáním rodin a často i péčí o rodiče. Návrhová část se soustředí především na podporu postavení a role vzdělavatelů ve vzdělávacím systému, což reaguje na nízkou prestiž učitelského povolání a nízká motivace pro něj. Je důležité, aby vzdělávání začalo být pojímáno jako schopnost adaptace na dynamiku globalizovaného světa. Vzdělávání nelze považovat jako pouhou přípravu pro trh práce, neboť změny, které se na něm dějí, jsou velmi rychlé. Řešením je klást důraz na robustní všeobecný základ a celoživotní vzdělávání, které

umožňuje průběžné a opakovaně se specializovat. Vzdělávání by mělo být zaměřeno na rozvoj kompetencí umožňující orientaci ve světě přehlceném informacemi různé závažnosti a různé kvality a zapouzdřujícím se do sociálních bublin. Právě proto by měl vzdělávací systém zůstat základním socializačním prostředím a podporovat tak sociální kohezi. Vzdělávací systém by proto měl být dostupný a nemělo by v něm docházet k předčasné, resp. rané selekci žáků. Návrhovou část uzavírají spíše obecně formulované strategické cíle, které se dále rozpadají na konkrétní a měřitelné specifické cíle. Prostor pro připomínkování materiálu je zejména v oblasti formulace strategických a specifických cílů. V návrhové části je možné činit takové úpravy, které nebudou mít vliv na podobu analytické části.

J. Mareš informoval členy a členky výboru o výzvě k hodnocení vztahů mezi megatrendy, již rozeslal již v průběhu září. Součástí ČR 2030 je i podkapitola věnovaná vnějším kontextům rozvoje ČR, která vychází z výsledků veřejné zakázky na zpracování analýzy dopadu megatrendů na Českou republiku, kterou zpracovává konzultační společnost Sociotrendy. Její součástí je i expertní hodnocení vztahu mezi megatrendy a jejich následná prioritizace, o něž byly požádány i výbory RVUR. Hodnocení by mělo zabrat 30–60 minut.

P. Daniš upozornil, že vzdělávání v rámci Cílů udržitelného rozvoje tvoří samostatný cíl, ale rovněž je chápáno jako podmínka pro naplnění všech ostatních cílů. Jinými slovy, vzdělávání pro udržitelný rozvoj (dále jen VUR) je průřezové a nelze jej vyčlenit. Tato role VUR je ovšem v ČR 2030 zastoupena jen velmi slabě. Proto navrhl upravit boxík u odst. 22 tak, aby se z rozvoje všeobecných schopností stal rozvoj všeobecných schopností, které vedou k udržitelnému rozvoji. Strategický cíl č. 3 („Zajistit, aby vzdělávání rozvíjelo schopnost adaptability na změny.“) je dle jeho názoru formulován značně defenzivně, neboť předpokládá, že změny se dějí „venku“ a na Českou republiku pouze dopadají. To protičeží diskursu o vzdělávání prosazujícím se v zahraničí, neboť právě ten chápe vzdělávání jako nástroj změny.

V. Klusák poděkoval za konstruktivní připomínky. Je třeba sladit úkoly kladené na vzdělávání v Cílech udržitelného rozvoje s dalšími očekáváními od vzdělávacího systému, jež zazněly na jarních kulatých stolech ze strany vládnutí (governance) (občanské vzdělávání) či ekosystémů (EVVO).

J. Kulich navázal na P. Daniše a navrhl promítnout VUR i mezi principy, jež jsou jednou z prvních kapitol ČR 2030, konkrétně pak do principu „Učme se“. Ten je v současné podobě formulován úzce jako přednášení poznatků vědy do praxe.

K. Mališová upozornila, že v materiálu je zatím upozaděn význam vysokého školství. Dalším doplněním by mohla být mimoškolní výchova jakožto doplněk celoživotního vzdělávání.

V. Klusák reagoval s tím, že o těchto nedostatcích vědí a komunikují je s p. řed. Černikovským, uvítají jakékoliv návrhy v této oblasti. Prostor pro zasílání připomínek členů a členek výboru byl určen do odpoledne 27.09.2016.

Na závěr **J. Mareš** přednesl návrh usnesení ke strategickému rámci ČR 2030: „Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji bere na vědomí předloženou podobu analytické a návrhové části kapitoly Lidé a společnost strategického rámce Česká republika 2030 a bere na vědomí informaci o přípravě strategického rámce Česká republika 2030 a po nezbytné redakční úpravě jej doporučuje Radě vlády pro udržitelný rozvoj ke schválení.“ Následovala diskuse, v níž se většina členek a členů přiklonila k variantě hlasovat o návrhu per rollam až poté, co budou zformulovány, zapracovány a vypořádány připomínky vznesené členy a členkami výboru.

K bodu programu č. 3: Výsledky šetření ČŠI o GRV, EVVO a VUR ve školách

O. Andrys představil výsledky šetření České školní inspekce o vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v ZŠ a SŠ. Prezentace O. Andryse je k zápisu připojena jako příloha č. 1.

J. Harmanová reagovala na hodnocení činnosti nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) v této oblasti jako úspěšné a doporučení ČŠI školám v této oblasti spolupráci nadále rozvíjet. Zkušenosti škol v Moravskoslezském kraji s NNO jsou rozdílné, programy nabízené NNO považují za příliš finančně náročné.

O. Andrys upozornil, že žádný učitel není ke spolupráci s NNO nucen a považuje nabídku programů za přínosnou, zejména v tématech, která nejsou systémově preferována – jako např.

GRV či VUR. Neziskový sektor pouze zaplňuje mezeru, jejíž vznik stát dopustil. Připustil však, že rámcové vzdělávací programy, zejména v základním vzdělávání, jsou značně předimenzované.

T. Kažmierski poděkoval ČŠI za uskutečnění šetření k tomuto tématu, které je prvním svého druhu, a které ukázalo, že EVVO je pevně zakotveno ve školách. Stojí za tím dlouhodobé úsilí a koordinace těchto aktivit ze strany MŽP, které podporuje činnost NNO v této oblasti. Právě zde spatřuje vysvětlení rozdílu mezi výsledky EVVO na straně jedné a GRV a VUR na straně druhé, které v minulosti nikdo výrazně nekoordinoval. Rovněž vítá návrh na sblížení EVVO, GRV a VUR.

M. Švecová doplnila, že posun je vidět i na straně školství: kurikulární dokumenty obsahují průřezová témata, existuje možnost komplexní realizace v rámci předmětů. Jeho kladem je, že kurikulární dokumenty jsou plošné a pro školy závazné. Na závěr rovněž podpořila myšlenku podpořit propojení aktivity EVVO, GRV a VUR a směřovat k syntéze přístupu spíše k jejich vzájemnému vymezování a neustanovovat zvláštní koordinátory, např. pro GRV. I pro školy by to zpřehlednilo situaci, v ní nejsou s to rozlišovat mezi jednotlivými koncepty.

O. Andrys souhlasil se svou předřečníci a doplnil, že školy dnes mohou ustanovovat i koordinátora GRV. V současné době existují specializační aktivity pro EVVO a částečně i školních vzdělávacích programů (ŠVP). Koordinátory může však ředitel ustanovovat i pro další oblasti a zajišťovat jim vzdělávání v nich. Ve školách však budí odpor zřízení koordinátorů pro jednotlivé aktivity. Doporučení ČŠI pouze říká, že zřízení funkce koordinátora EVVO je z hlediska GRV nedostatečné. Pokud se škola chce věnovat GRV, je vhodné mít takového koordinátora, který postihne plnou šíři obou problematik.

J. Kulich reagoval na výše řečené a vyjádřil svou naději, že se propíše do připravované cyklické revize RVP. Jistý náskok EVVO, které však podle něj zdaleka v tak dobré kondici, v jaké by mohlo být, je dán historií a tím, že je pojmenováno a uchopeno jako jedno z průřezových témat. GRV je uchopeno nepřímě jako myšlení v evropských a globálních souvislostech. Podle jeho názoru by bylo třeba zamyslet se nad uchopením průřezových témat. Umí si představit, že environmentální vzdělávání zůstane v současné podobě, přibudou k němu průřezová témata z (globálního) rozvojového vzdělání a VUR zůstane tím, co tato průřezová témata propojuje spíše, než zastřešuje. Proto si umí představit, že funkce koordinátora EVVO bude rozšířena na koordinátora průřezových témat.

D. Kubíková za MZV, gestora GRV, přivítala diskusi k tomuto tématu. Strategie GRV byla vytvořena pro léta 2011–2015. Strategie, jejíž charakter je obecnější, byla aktualizována prodloužena do roku 2017 a opatřena Akčním plánem, který vzešel z průběžného vyhodnocení a evaluace projektů. Potvrdila, že v rámci Pracovní skupiny pro GRV zazníávají stejná témata jako na tomto fóru. Obdobně se staví i k návrhu na zřízení funkce koordinátora GRV a podporují integraci různých témat (EVVO, GRV, VUR). Česká rozvojová agentura administruje dotační titul GRV a osvěta, jehož výstupem jsou praktické projekty realizované nejčastěji nevládním sektorem v České republice. Proto na jednání PS GRV zazněla myšlenka, aby se tato agenda přesunula do gesce MŠMT.

P. Skalická vznesla otázku, je-li v mandátu Výboru pro VUR navrhnout změnu funkce koordinátora EVVO a úpravu specializačního studia směrem k VUR jakožto zastřešujícímu konceptu. Na závěr doplnila, že i PISA plánuje pro rok 2018 hodnocení vzdělávání v těchto tématech a dotázala se, plánuje-li se příprava strategie pro VUR, jejíž pomocí by byly naplněny cíle stanovené v ČR 2030.

J. Mareš reagoval s tím, že ÚV jakožto gestor ČR 2030 nic takového neplánuje, neboť za naplňování ČR 2030 jsou odpovědné resorty a ÚV nepřisluší vytvářet strategii v tomto oboru, ale MŠMT.

P. Daniš poděkoval ČŠI za šetření a nabídl jí spolupráci v oblasti evaluací a zjišťování dopadů vzdělávání na žáky. Ocenil, že šetření ČŠI kladně zhodnotilo roli nestátních neziskových organizací, resp. externích subjektů obecně ve vzdělávání, kterou považuje za klíčovou nejen v otázce EVVO, GRV či VUR, ale obecně při rozvoji aktivizačních forem výuky. V této situaci by uvítal, pokud by zakázka ze strany MŠMT byla jasněji formulovaná a finančně podporovaná, neboť poté by přínos NNO mohl být ještě výraznější.

O. Andrys přivítal nabídku P. Daniše.

K. Mališová zdůraznila, že NNO by měly vycházet vstříc potřebám jednotlivých škol a jejich ŠVP. Jde-li o otázku koordinátorů, upozornila, že došlo k novelizaci zákona o pedagogických pracovnících včetně všech prováděcích předpisů a tedy i předpisu o vzdělávání pedagogických pracovníků, který obsahuje i určení standardů pro koordinátora EVVO. Návrh na zřízení koordinátora VUR byl v rámci vnitřního připomínkového řízení zamítnut, neboť nebyla přesně popsána jeho předpokládaná činnost.

M. Broža upozornil, že debata se stočila na otázku, jak bude rozvojové vzdělávání směřováno do škol, nicméně vzdělávací systém považuje za mnohem širší zázemí institucí. Přivítal návrh na institucionální propojování, neboť právě v něm spatřuje klíčový prvek udržitelného rozvoje. Nicméně je zřejmé, že tento proces bude trvat min. příštích 15 let. Na závěr upozornil na aplikaci o SDGs vytvořenou OSN ([viz](#)).

K bodu programu č. 4: Plán činnosti Výboru

J. Mareš uvedl bod s tím, že Výbor se naposledy sešel v lednu, nebyla tedy možnost naplňovat Plán činnosti schválený RVUR na jejím únorovém zasedání. Vyzval zástupce MŠMT, aby nejprve představili své současné aktivity, priority a koncepční úvahy o rozvoji školství.

V. Pícl na úvod poděkoval všem členům za jejich dosavadní příspěvky a ujistil je, že se jimi bude dále zabývat. Považuje za důležité ujasnit očekávání vůči školám a zlepšovat podmínky pro jejich práci a to i v oblastech, v nichž už řada z nich vzdělává, aniž by to nutně přiřazovala k nějaké metodě či programu. Proto je třeba vytvořit prostor pro koordinátory na školách, ovšem s tím, že tato odborná pozice definována v dokumentech MŠMT a koordinátoři budou i náležitě (finančně) oceněni či jim byl snížen rozsah přímé vzdělávací činnosti. Připomněl, že 98 % financí určených pro školy jde na platy a pouhá 2 % na nákup učebnic a učebních pomůcek. V současné době lze využít výzev v OP VVV a podporovat určité gramotnosti, priority definované v MAPEch a KAPEch i VUR. Větší prostor by v rámci výzev měly dostat i neziskové organizace, které se vzdělávání dlouhodobě věnují a mají dobré výsledky. Na závěr se věnoval otázce velkého počtu strategií resortu školství a jejich monitoringu a vykazování. Za klíčovou považuje revizi RVP a úpravu jejich obsahu tak, odpovídaly dnešním potřebám a podporovaly rozvoj kompetencí. Ministryně K. Valachová vytvořila Radu pro RVP skládající se ze zástupců veřejné správy, odborné veřejnosti, soukromého a nevládního sektoru. Vlastní činnost se bude odehrávat v odborných skupinách organizovaných NÚV. Velký důraz položil na nutnost komunikovat obsah strategií s učiteli a na jejich srozumitelnost.

K. Mališová představila aktuální priority MŠMT vycházející ze Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020: reformu financování regionálního školství a inkluzi. Informovala o ministerské konferenci v Batumi. Českou delegaci vedl velvyslanec ČR v Gruzii Tomáš Pernica, MŠMT zastupoval Jaroslav Fidrmuc, který hovořil zejména o koordinátorech na školách a průřezových tématech. V dubnu se uskutečnilo ve Křtinách setkání koordinátorů EVVO, na rok 2017 se chystá setkání ve spolupráci s Královehradeckým krajem. V létě MŠMT vládě předložilo Průběžné hodnocení implementace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 za roky 2014–2016, které je k zápisu pro informaci přiloženo jako příloha č. 2. Na rok 2017 je plánována externí evaluace této strategie, do níž by se mohl zapojit i Výbor.

P. Skalická reagoval na tvrzení o značném počtu strategií a upozornila, že alespoň u Strategie GRV se úkoly netýkají škol, ale jednotlivých institucí a organizací ve vzdělávacím systému (MZV, MŠMT a jím přímo řízené organizace, vysoké školy, NNO). To, co schází, je implementační rovina např. v podobě akčního plánu, který určí způsoby, jak naplňovat cíle, které se nacházejí v jednotlivých vzdělávacích strategiích a kurikulárních dokumentech.

J. Mareš navrhl, aby Výbor na své příštím jednání připravil návrh na úpravu specializačního koordinátora EVVO na propojujícího koordinátora VUR (vč. EVVO a GRV). Proti tomu se ohradil **P. Daniš** s tím, že Výboru tato role nenáleží a měla by jí předcházet široká konzultace s odbornou veřejností, která stojí za úspěchem EVVO a jež není v kapacitě Výboru. Návrh podporuje, ale Výbor by spíše mohl navrhnout proces, jak by tato úprava měla probíhat. Tento názor podpořil rovněž **T. Kažmierski** s tím, že MŽP vyhlásilo dotační titul na vzdělávání koordinátorů EVVO. Proto rychlou změnu nepovažuje za prospěšnou. **J. Mareš** upřesnil, že měl na mysli pouze první návrh, který by byl konzultován v rámci Výboru. Tento názor potvrdila i **P. Skalická** za PS GRV.

K. Mališová doplnila, že případnou změnu je nutné ukotvit legislativně a čekat tedy na chvíli, kdy se otevře zákon o pedagogických pracovnících.

J. Kulich navrhl, aby bylo využito prostředků OP VVV a vytvořen projekt, který by se zaměřil na úpravu funkce koordinátora a pilotoval úpravu v terénu. **V. Pícl** tento návrh podpořil v obecné rovině, ale označil možnost, že by se tohoto projektu chopily již bez toho přetížené přímo řízené organizace MŠMT, jako nepravděpodobnou. Je nutné najít jiného příjemce.

ÚKOLY

- 1) Provéřit možnost vstoupit do externí evaluace Strategie vzdělávací politiky do roku 2020
Zajistí: MŠMT / K. Mališová

Počet stran zápisu: 5
Počet příloh: 2
Zápis zhotovil: Jan Mareš
Ověřil: